

31 października 2016 r.

dr hab. Iwona Kania, prof. UR

Katedra Biologii Środowiska

Uniwersytet Rzeszowski

ul. Zelwerowicza 4

35-601 Rzeszów

e-mail: ikania@univ.rzeszow.pl

tel. 17 872 52 06

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGR ALICJI ALWIN-KOWNACKIEJ

PT. „KUCZMANY BLISKIEGO WSCHODU (DIPTERA: CERATOPOGONIDAE) – ODRĘBNA

FAUNA REGIONALNA CZY FAUNA PRZEJŚCIOWA”

Rozprawa doktorska Pani mgr Alicji Alwin-Kownackiej została przygotowana zgodnie z Ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki wraz z późniejszymi rozporządzeniami wykonawczymi. Do rozprawy włączono sześć oryginalnych prac. Cztery z nich ukazały się w czasopiśmie *Zootaxa* (20 pkt. MNiSW), jedna z prac została przyjęta do druku w czasopiśmie *European Journal of Taxonomy* (25 pkt. MNiSW), ostatnia z cyklu prac została złożona do druku w czasopiśmie *Zoology in the Middle East* (15 pkt. MNiSW). Sumaryczny współczynnik oddziaływania z uwzględnieniem wszystkich sześciu prac stanowiących rozprawę doktorską Pani mgr Alicji Alwin-Kownackiej wynosi $IF = 5,881$, indeks Hirscha = 2 (Web of Science, All Databases), a liczba punktów MNiSW to 120. Należy podkreślić, że mimo iż Doktorantka nie jest pierwszym autorem wszystkich, a jedynie czterech spośród sześciu prac stanowiących rozprawę doktorską, to jej deklarowany oraz

potwierdzony przez innych autorów wkład jest znaczący, zarówno w przypadku części badawczej, merytorycznej, jak i przygotowania prac do druku.

Przedstawiony cykl prac jest spójny tematycznie, wszystkie one dotyczą zróżnicowania faunistycznego kuczmanów Bliskiego Wschodu i problemu związanego z wyjaśnieniem charakteru oraz pochodzenia fauny Ceratopogonidae tego regionu. Kuczmany to liczna grupa owadów reprezentowana w faunie współczesnej przez 6200 gatunków w obrębie 111 rodzajów i 4 podrodzin. Muchówki z rodziny Ceratopogonidae rozprzestrzenione są na wszystkich kontynentach z wyjątkiem Antarktydy, gdzie w ogóle nie występują. Do tej pory jednak stopień ich poznania w poszczególnych rejonach świata nie był jednakowy, a wiedza na ten temat niewystarczająca. Z tego też powodu Doktorantka realizowała temat badawczy „Kuczmany Bliskiego Wschodu (Diptera: Ceratopogonidae) – odrębna fauna regionalna czy fauna przejściowa”, w ramach którego podjęła zadanie określenia zróżnicowania faunistycznego kuczmanów obszaru Bliskiego Wschodu oraz próbę wyjaśnienia pochodzenia i charakteru fauny Ceratopogonidae tego regionu. Podczas prowadzonych badań, a także w czasie przygotowywania rozprawy doktorskiej Doktorantka wykazała się bardzo dobrą znajomością światowej fauny Ceratopogonidae. Określenie przynależności gatunkowej badanych okazów, opisy nowych taksonów, proponowanie nowych synonimów czy decyzja zmiany przynależności systematycznej wymagają od badacza ogromnej wiedzy i doświadczenia. Do przeprowadzenia badań wykorzystany został obszerny materiał badawczy liczący ponad 2,5 tys. okazów. Zebranie i oznaczenie tak dużej ilości materiału wiąże się z ogromnym nakładem pracy i jest wyrazem znacznego zaangażowania. Materiał badawczy pochodził z Izraela, Libanu, Turcji, Iranu i Jemenu, jak również ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Materiał pochodzący z Libanu Doktorantka zebrała osobiście w czasie dwóch wyjazdów w latach 2012 i 2013.

W serii prac stanowiących rozprawę doktorską Pani mgr Alicja Alwin-Kownacka przedstawiła rezultaty swoich badań, w tym opisy aż 15 nowych dla nauki gatunków, propozycje 5 nowych synonimów. W wyniku przeprowadzonych przez Doktorantkę badań 13 gatunków zostało uznanych za taksony wątpliwe (*nomina dubia*), 36 gatunków wykazano po raz pierwszy na terenie poszczególnych krajów Bliskiego Wschodu. Ponadto, przeprowadzono analizę zasiedlenia gatunków Ceratopogonidae na obszarze Bliskiego Wschodu z przyporządkowaniem każdego z gatunków do poszczególnych krain zoogeograficznych wg przyjętego systemu i określeniem chorologii każdego z nich.

Pierwsza z prac, opublikowana w czasopiśmie *Zootaxa*, obejmuje opisy pięciu nowych dla nauki gatunków z rodzaju *Dasyhelea* Kieffer, 1911 z obszaru Bliskiego Wschodu, których autorem nie jest jednak Doktorantka, a pierwszy autor pracy. W pracy zamieszczono również

zaktualizowany wykaz gatunków należących do rodzaju *Dasyhelea* występujących w poszczególnych krajach Bliskiego Wschodu z uwzględnieniem tych, których występowanie stwierdzono po raz pierwszy na badanym obszarze. Ponadto, zaproponowano nowy synonim dla gatunku *Dasyhelea labinoda* Mazumdar et Chaudhuri, 2009.

W drugiej z cyklu prac stanowiących rozprawę doktorską, w obrębie Ceratopogonini, opisano dwa nowe dla nauki gatunki pochodzące z Izraela i Libanu.

W pierwszych dwóch pracach udział doktorantki jest stosunkowo niewielki, opierający się głównie na zbieraniu i preparowaniu materiału oraz współprzygotowaniu manuskryptu, jednak wystarczająco istotny. Wskazuje to również na stopniowe nabywanie doświadczenia przy opracowywaniu materiału badawczego z pomocą bardziej doświadczonych badaczy, co dobrze świadczy o Doktorantce. W następnych pracach jej udział jest znaczący. Widać postępujące doświadczenie w opracowywaniu materiału, a sposób przedstawiania wyników jest zgodny z przyjętymi zasadami w tego typu pracach.

W kolejnych trzech pracach opisano osiem nowych dla nauki gatunków z Bliskiego Wschodu. Podjęto również decyzje taksonomiczne związane z synonimizacją gatunków. Ponadto, dokonano analizy rozmieszczenia przedstawicieli Ceratopogoninae, Dasyheleinae i Forcipomyiinae Bliskiego Wschodu w poszczególnych regionach zoogeograficznych.

Ostatnia z cyklu prac ma charakter podsumowania z próbą wyjaśnienia czy fauna Ceratopogonidae tego regionu ma odrębny charakter regionalny czy przejściowy z elementami pochodzącymi z sąsiadujących krain zoogeograficznych, co było jednym z założeń pracy doktorskiej. W pracy tej przedstawiono rezultaty przeprowadzonej po raz pierwszy analizy chorologicznej Ceratopogonidae Bliskiego Wschodu z określeniem udziału poszczególnych elementów zoogeograficznych i chorologicznych występujących w tym regionie.

Podsumowując, stwierdzam, że skupiający się wokół jednego zagadnienia zwarty dorobek publikacyjny w pełni odpowiada założonym celom badawczym. Do najistotniejszych osiągnięć stanowiących rozprawę doktorską Pani mgr Alicji Alwin-Kownackiej należą zarówno rewizje systematyczne Ceratopogonidae z obszaru Bliskiego Wschodu, opisy nowych gatunków, jak również podjęte decyzje taksonomiczne dotyczące synonimizacji i wyznaczenia taksonów wątpliwych (*nomina dubia*). Znaczące jest uporządkowanie i podsumowanie wiedzy o kuczmanach tego regionu, a także wskazanie kierunków dalszych badań faunistycznych, ekologicznych oraz zoogeograficznych tej grupy owadów.

Bardzo dobra dokumentacja fotograficzna oraz rysunkowa, a także szczegółowe klucze do oznaczania, zawarte w publikacjach składających się na rozprawę doktorską Pani mgr Alicji

Alwin-Kownackiej, znacząco wzbogacają stan wiedzy na temat kuczmanów i z pewnością ułatwią dalsze badania nad tą grupą owadów.

Obok artykułów stanowiących rozprawę doktorską Doktorantka dołączyła streszczenie w języku polskim i angielskim, oświadczenia współautorów określających udział współautorów w pracach opublikowanych stanowiących część rozprawy doktorskiej oraz załączniki z informacjami dotyczącymi pozostałych publikacji, zrealizowanych grantów naukowych i udziału w konferencjach. Pani mgr Alicja Alwin-Kownacka realizowała badania nad kuczmanami w ramach dwóch grantów „Młody badacz” Uniwersytetu Gdańskiego. W pierwszym z nich, przyznanym w roku 2012 była wykonawcą, w drugim, realizowanym w 2013 roku była kierownikiem projektu. Wyniki swoich badań prezentowała dwukrotnie na krajowych konferencjach. Jest również współautorką trzech publikacji, które ukazały się w 2012 i 2013 roku w *Polish Journal of Entomology*, co potwierdza jej wiedzę, zaangażowanie i zdobyte doświadczenie.

UWAGI

Przy tak obszernej rozprawie doktorskiej omówienie wszystkich osiągnięć w kilkustronicowym streszczeniu jest bardzo trudne. Brakuje tu szczegółowego odniesienia do poszczególnych prac wchodzących w skład rozprawy. Całościowe podsumowanie osiągniętych wyników zawarte jest głównie przez wymienienie decyzji taksonomicznych, podanie liczby gatunków nowych dla nauki opisanych przez Doktorantkę, liczby zaproponowanych synonimów i taksonów wątpliwych oraz liczby nowych notowań gatunków dla fauny Bliskiego Wschodu. Bardzo skrótowo omówione zostały rezultaty analizy chorologicznej i dociekań zoogeograficznych.

Powyższe uwagi nie umniejszają jednak w żadnej mierze wartości naukowej rozprawy doktorskiej.

WNIOSEK KOŃCOWY

Biorąc pod uwagę wartość publikacji tworzących dzieło naukowe będące podstawą postępowania w przewodzie doktorskim Pani mgr Alicji Alwin-Kownackiej stwierdzam, że wnoszą one znaczący wkład do światowej nauki, zwłaszcza w zakresie badań nad systematyką i taksonomią współczesnych Ceratopogonidae, a także ich rozmieszczeniem geograficznym.

Rozprawę doktorską Pani mgr Alicji Alwin-Kownackiej oceniam bardzo wysoko. Doktorantka wykazała się bardzo dobrym przygotowaniem merytorycznym i metodycznym, a także wiedzą w zakresie omawianej tematyki oraz dobrą znajomością piśmiennictwa.

Otrzymane przez Doktorantkę wyniki są cenne dla nauki, wnoszą one istotny i wartościowy wkład w wiedzę dotyczącą Ceratopogonidae. Znaczącym osiągnięciem jest również wykazanie, że obszar krajów Bliskiego Wschodu jest bardzo interesujący i istotny dla badań systematycznych, faunistycznych oraz biogeograficznych nad kuczmanami, a także, że obszar ten tworzy prawdopodobnie odrębną jednostkę biogeograficzną w obrębie regionu Saharo-Arabskiego.

Stwierdzam, że przedstawiona rozprawa doktorska przygotowana jest we właściwy sposób, spełnia wszelkie wymogi określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W związku z powyższym wnioskuję do Rady Naukowej Wydziału Biologii Uniwersytetu Gdańskiego o dopuszczenie Pani mgr Alicji Alwin-Kownackiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie wysoka wartość naukowa wyników zawartych w rozprawie skłania mnie do wystąpienia z wnioskiem do Rady Naukowej Wydziału Biologii Uniwersytetu Gdańskiego o wyróżnienie dysertacji.

.....
podpis